

William Maxwell
Van venir
com orenetes

Traducció de Jordi Nopca

Libros del Asteroide

Primera edició, 2007

Títol original: *They Came Like Swallows*

Són rigorosament prohibides, sense l'autorització escrita dels titulars del copyright, sota les sancions establertes a la llei, la reproducció total o parcial d'aquesta obra per qualsevol mitjà o procediment, inclosos la reprografia i el tractament informàtic, i la distribució d'exemplars mitjançant el lloguer o el préstec públics.

Copyright © 1937, 1964, William Maxwell

All rights reserved

© de la traducció: Jordi Nopca, 2007

© d'aquesta edició: Libros del Asteroide S.L.U.

Publicat per Libros del Asteroide S.L.U.

Santa Magdalena Sofia, 4

08034 Barcelona

Espanya

www.librosdelasteroide.com

ISBN: 978-84-935448-7-4

Dipòsit legal: B 35.291-2007

Imprès per Reinbook S.L.

Imprès a Espanya - Printed in Spain

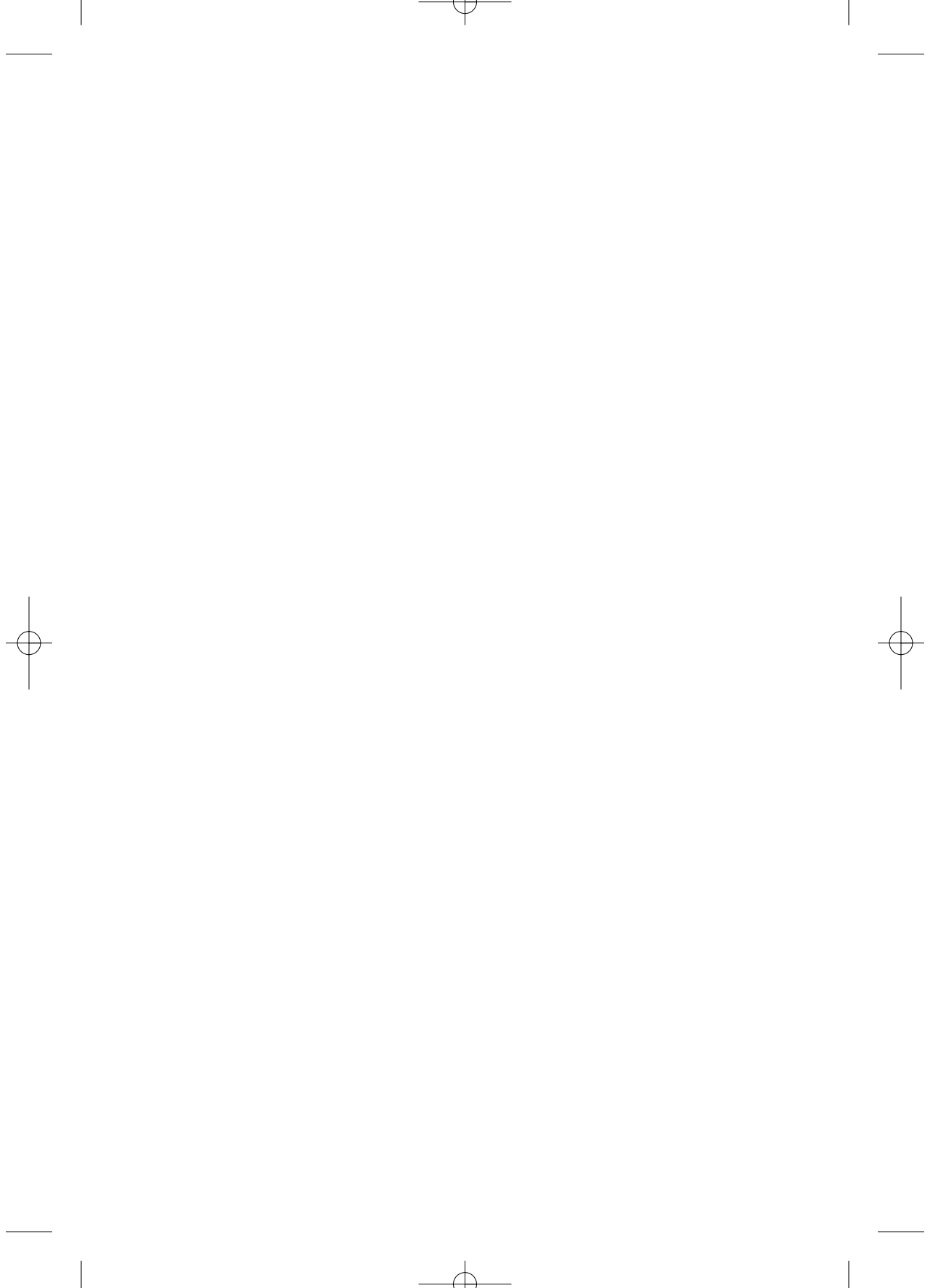
Disseny de la col·lecció i coberta: Enric Jardí

Aquest llibre s'ha imprès amb un paper neutre i satinat de vuitanta grams i ha estat compaginat amb la tipografia Sabon en cos 11,5.

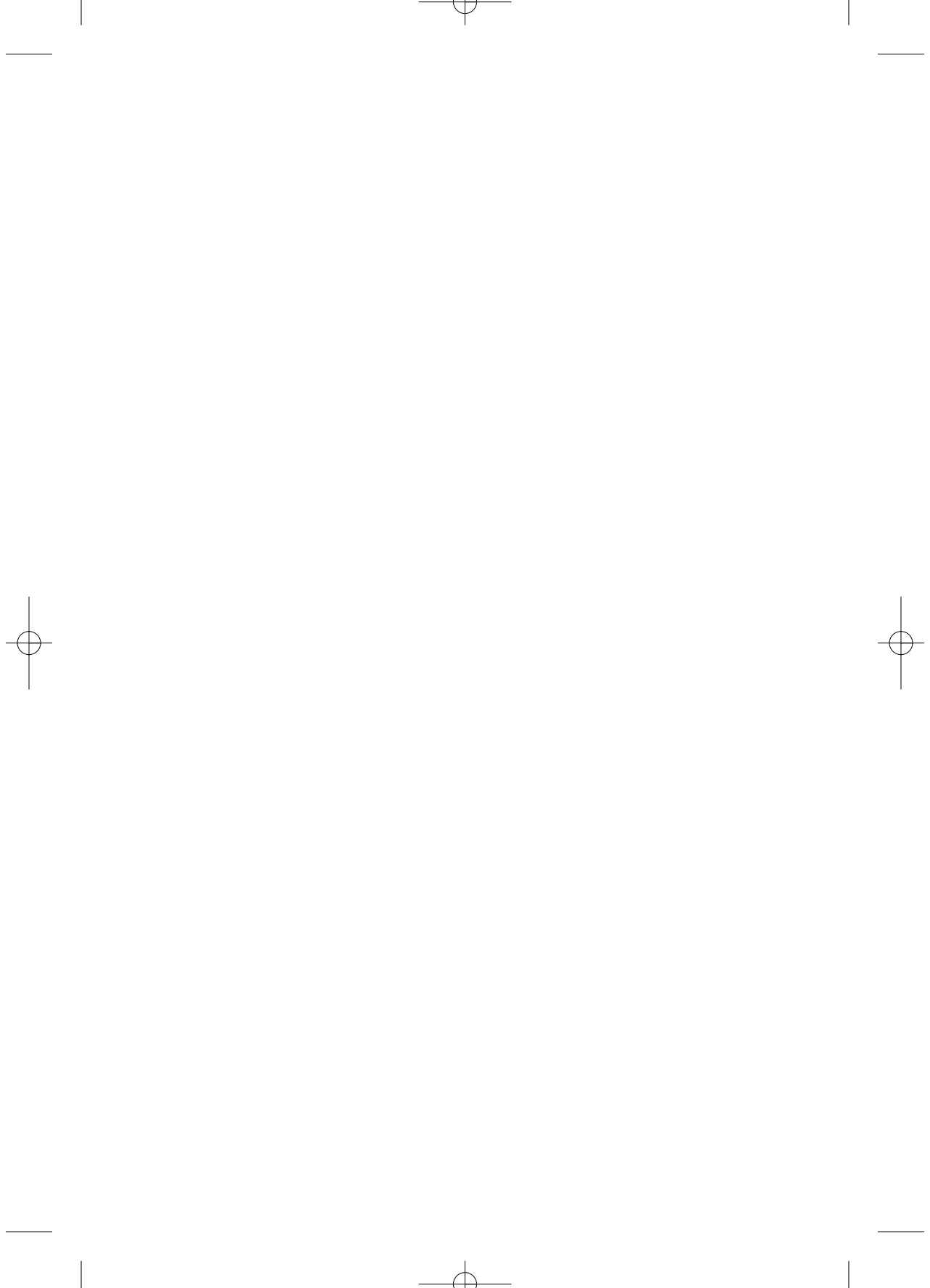
They came like swallows and like swallows went,
And yet a woman's powerful character
Could keep a swallow to its first intent;
And half a dozen in formation there,
That seem to whirl upon a compass-point,
Found certainty upon the dreaming air...*

W. B. YEATS

* Van venir com orenetes i com orenetes se'n van anar, / i encara el caràcter fort d'una dona / va poder agafar-ne una a la primera; / Mitja dotzena volaven en grup, / i mentre semblava que giravoltessin sobre un punt cardinal / van trobar el seu camí en l'aire somiós...

LLIBRE PRIMER
L'angelet —però de qui?

En Bunny no es va llevar de cop. Un so (quin, no ho sabia) va travessar la superfície del seu son i s'hi va enfonsar com una pedra. El seu somni es va anar esvanint, i el va deixar despert i quiet dins el seu llit. Es va tombar sense esma i es va quedar encarat al sostre. L'hivern passat s'havia rebenat una canonada i ara quedava el rastre d'un llac groguenc. El llac es va transformar en un ocell amb un plomall al cap i una cua feta de plomes desordenades mentre en Bunny s'ho mirava. Quan va haver comprovat que no hi havia res de diferent, els seus ulls van repassar el paper de paret blau i blanc fins que van topar amb l'altre llit, on dormia en Robert. Va mirar-se un moment els llavis mig separats d'en Robert, i a continuació la seva cara adormida, buida i sense expressió.

Plovia.

A fora, les branques del til·ler pujaven i baixaven sacsejades pel vent, pujaven i baixaven. I les fulles de novembre queien. En Bunny es va tombar ajudant-se del cos petit i impertorbable de l'Araminta Culpepper. Potser perquè te-

nia vuit anys i ja li havia passat l'edat que als nois se'ls permet jugar amb nines, durant el dia l'Araminta —una nena índia d'expressió facial impertorbable— penjava de la capçalera del llit. Però a les nits la nina compartia el llit amb ell. Mentre dormia, en Bunny l'abraçava fins una dotzena de vegades, i si es despertava massa aviat i encara era fosc, ella era allà; si allargava el braç podia tocar-la.

Al seu davant —al davant d'en Peter Morison, a qui tothom coneixia com a Bunny— hi tenia tot el segon diumenge de novembre del 1918. Es va moure lleugerament perquè a l'Araminta Culpepper encara li quedés lloc per recolzar el cap al coixí. Si hagués estat un dia clar, si el cel hagués estat blau i ben il·luminat, hauria hagut d'anar fins a l'escola dominical i cantar himnes i potser també escoltar una altra vegada la història sobre Daniel, que va ser llençat a la fossa dels lleons, o sobre Elies, que va arribar al cel en un carro de foc. I què se n'hauria fet, d'aquell matí? Tan aviat com hagués arribat a casa i un cop hagués desplegat directament a terra el suplement infantil del diari per mirar-se'l còmodament, segurament algú hauria vingut i li hauria deixat anar: «Per l'amor de Déu, és un dia massa bonic per passar-se'l a casa. Per què no surts a fora i fas una mica d'exercici?». I si hagués fet veure que anava a sortir però finalment no ho hagués fet, aquest algú hauria tornat novament al cap de poca estona. Llavors, tant si ho hagués volgut com si no, en Bunny s'hauria hagut de posar la gorra, l'abric de llana i les manyoples. I l'haurien portat fora de casa per rebotcar-se en un tou de fulles o per passejar-se pel jardí, on no hi floria res: només hi havia branquillons i herbes seques i les tiges de les flors de l'estiu passat.

«Però ara no és així», es va dir en Bunny, tot escoltant el degoteig de l'aigua que queia de la teulada. Aquell matí no. I des d'algun lloc de la part de davant de la casa es va obrir una porta i la veu de la mare va enfil·lar les escales fins on era ell. A dins seu se li va disparar una molla, i en Bunny es va incorporar i va llençar les mantes als peus del llit. Un cop es va haver rentat i vestit va baixar les escales. La mare seia a la taula on esmorzaven davant del foc, al despatx.

—Com estàs? —va dir mentre l'abraçava i li feia un petó esbojarrat a la boca—. Com estàs, com estàs, mare?

—Estic molt bé, gràcies.

La mare va fer posar en Bunny davant seu per comprovar si s'havia rentat correctament i el nen es va adonar, alleujat, que al lloc on seia habitualment el seu pare hi havia molles i el tovalló plegat de qualsevol manera.

—Has passat una bona nit? S'ha llevat, en Robert?

En Bunny va fer que no amb un moviment de cap.

—Estava fent el mandra?

—No.

—Ja m'ho imaginava.

Mentre en Bunny s'asseia a taula la mare li va untar una torrada amb mantega. Quan va acabar li va portar la safata de bacon que hi havia a la llar de foc.

—En Robert va estar despert fins les deu. Es volia acabar de llegir *Els aliats a Bulgària*. Ja li vaig dir que no matarien ningú sense ell, però ell se'l volia acabar de totes totes.

—La mare es va servir una altra tassa de cafè—. Ja saps com és, el teu germà.

En Robert tenia tretze anys i era un noi difícil. Més que la majoria de gent, li semblava a en Bunny. No volia anar-

se'n al llit ni tampoc llevar-se. No li agradava banyar-se, ni tampoc que li fessin petons o fer els deures de música. Es deixava el llum del soterrani encès. Es negava a menjar ostres i carabassa. Els matins freds no volia aixecar-se del llit i tancar la finestra. Escampava els soldats per tota la catifa del menjador i quan es feia l'hora de recollir-los mai no hi era perquè se n'havia anat a ajudar algú a cavar una cova. I probablement arribaria tard a sopar, amb la roba coberta de fang, els artells pelats, els cabells plens de fulles i branquillons i el jersei nou foradat.

No hi havia dia (almenys que en Bunny pogués recordar) que en Robert no l'hagués fet plorar com a mínim una vegada. Li amagava la col·lecció de segells de segona mà i la seva pilota de paper de plata. O ballava per casa amb l'Araminta Culpepper, a qui agafava —i gronxava— de les trenes. O li torçava un braç, o li ensenyava un truc nou i fantàstic que consistia a treure's els polzes de lloc. O simplement es quedava assegut al mig de l'habitació dient: «Por, por, por...» i l'assenyalava amb el dit mentre el feia giravoltar en cercles cada vegada més petits fins que en Bunny esclatava a plorar.

Abans que s'acabés aquell dia també s'espantaria tot, com sempre. Però mentre en Robert encara era al pis de dalt en Bunny no s'havia de preocupar per res: cap motiu no li impedia gaudir de l'esmorzar.

—Plou —va dir, i es va servir bacon.

—Ja ho veig. —La mare li va agafar la safata de les mans i la va tornar a la llar de foc perquè mantingués l'escalfor per a en Robert—. Plou des de les cinc.

En Bunny va mirar per la finestra esperançat.

—Molt?

A vegades, quan la pluja era forta i continuada, encara que més tard la tempesta amainés, en Bunny s'alliberava de sortir al carrer. Li deien que el terra era massa mullat. A més, s'hauria mort de fred.

—Ha plogut molt, mare?

—Així, com ara.

En Bunny va intentar convence's que la pluja era realment forta, tot i que fes massa vent i caigués massa poca aigua. En realitat eren poca cosa, tots aquells remolins i sacsejades que xocaven contra la finestra i hi deixaven gotes que baixaven pel vidre en rierols sobtats. El vent cada cop bufava més fort i la pluja es movia d'un costat a l'altre. A dins de casa l'habitació es va tornar intensament quieta. No se sentia cap altre so que el crepitari i xiular dels troncs a la llar de foc. Tenien els llums encesos a plena llum del dia, i a causa d'això les parets semblaven més gruixudes, igual que quan de nit corrien les cortines i l'habitació quedava aïllada de l'exterior.

—Creus que...?

A l'últim moment, en Bunny va dubtar si acabar o no la frase.

—Si plou abans de les set —va dir la mare aixecant-se de taula. Li havia llegit el pensament i li havia contestat amb severitat:

*Si plou abans de les set,
a les onze sol solet.*

Les paraules que la mare no havia dit es van quedar cruelment davant dels ulls d'en Bunny fins que va clavar la

vista al plat. Va començar a menjar-se els cereals amb una gran concentració. Hauria calgut molt poca cosa perquè la seva tristesa vessés. Si el rellotge s'hagués aturat o si un dels troncs de la llar de foc hagués caigut i hagués omplert la xemeneia d'espurnes en Bunny hauria arrencat a plorar.

La mare es va asseure al banc que quedava a sota del finestral i va buscar els estris de cosir amb impaciència. En Bunny va sentir com es deia a ella mateixa que el seu fill ja era un nen gran —o que estava a punt de ser-ho. L'agost passat va fer vuit anys i encara no era capaç d'espavilar-se tot sol, i per aquesta raó buscava una i altra vegada la mare per trobar-hi consol.

La propera vegada —es va prometre— intentaria no deixar-se endur per la debilitat. Només desitjava que la mare no s'hagués mostrat tan severa, en aquells moments. No podia aguantar-ho. Almenys no aquell matí... Sentint-se trist, va començar a imaginar-se com seria si la mare no fos allà. Què faria si la mare no fos allà per protegir-lo de tot el que era desagradable —ja fos el vent, en Robert o el pare? Què se'n faria d'ell en un món sense caliu ni benestar ni amor?

La pluja seguia xocant contra la finestra.

Tan bon punt la mare va trobar l'agulla que estava buscant va enfilar-la. Llavors va agafar un retall de roba blanca. Mentre cosia la seva mà anava d'un costat a l'altre. De cop i volta li va dir:

—Bunny, acosta't.

Ell va baixar de la cadira immediatament. Mentre s'esperava al davant de la mare, que se'l mirava amb els seus ulls desconcertants i marrons, un pes angoixant va créixer

dins el nen. Aquell pes va créixer i es va convertir en una llosa que en Bunny havia d'aixecar cada vegada que volia respirar.

—De qui ets l'angelet, tu?

Gràcies a aquestes paraules i al petó totalment inesperat que les va acompanyar, en Bunny va recuperar la fermesa i la força i es va mirar la mare sense por. Llavors, amb soroll d'ales batent damunt seu i l'estrèpit viril de les trompetes i els timbals, el nen va seguir esmorzant.

—Què fas, mare? Draps de cuina?

En Bunny es va fixar que la mare tenia una manera molt curiosa de dir que no amb el cap. Ho feia com si s'espolsés una idea que l'atabalés lleugerament.

—Però semblen draps de cuina.

L'interès d'en Bunny pels afers de la mare era pràcticament instantani. Si la convidaven a jugar a cartes ell volia saber qui havia guanyat, què havien menjat i com eren les cartolines que assenyalaven on havia de seure cadascú a taula. Quan la mare anava a comprar a Peoria li agradava acompanyar-la per poder donar el seu parer sobre la roba que es mirava, encara que això volgués dir esperar-se una bona estona fora l'emprovador. Les seves opinions no sempre coincidien. Per exemple, no estaven d'acord sobre el paper de paret del menjador. A en Bunny ja li estava bé, el que hi havia. N'hi agradaven especialment els extrems, que dibuixaven un turó amb el seu castell —es repetia el mateix a cada metre de paret—, amb els mateixos tres cavallers que s'hi acostaven a cavall. No obstant això, la mare l'ha-

via fet canviar per un paper llis que a en Bunny no li recordava res, i ell pensava que hauria estat millor que l'haguessin fet servir per la cuina, on la substitució no li hauria importat gaire.

—I si no són draps de cuina, què són, llavors?

En Bunny va esperar la resposta amb impaciència mentre la mare tallava el fill amb les dents i prenia una nova mida directament del rodet.

—Bolquers.

La paraula va encetar un remolí de lleugera excitació dins seu. Es va acostar pensatiu a la mare i s'hi va asseure al costat. Des del banc de sota el finestral podia veure el pati del costat i la tanca, el pati dels Koenig i un dels costats de la seva casa blanca. Els Koenig eren alemanys però no en tenien cap culpa, i tenien un nadó que es deia Anna. Al gener faria un any. El senyor Koenig es llevava molt aviat per ajudar a fer la bugada abans de marxar a treballar. La rentadora donava voltes —bum-bum, bum-bum— cada dia, a les cinc del matí. A l'hora d'esmorzar sempre hi havia un enfilall de banderes blanques movent-se al ritme del vent de tardor. Per descomptat que no eren banderes: eren bolquers, i punt. Ningú no es posava a fer-ne tret que algú hagués de tenir un nen.

En Bunny escoltava. Per un moment es va imaginar que era fora, sota la pluja, mullat i resplendent. El vent li doblegava el cap. Arrencava una fulla xopa d'aigua. Però ningú no en parlava, d'aquestes coses.

Sempre que es quedava sol amb la mare, el despatx li semblava més íntim i acollidor. Cap dels dos no parlava o aixecava la vista: això només passava de tant en tant. Tot i

això, fessin el que fessin tots dos eren conscients de la presència de l'altre. Si la mare no hi era, si era al pis de dalt o a la cuina explicant a la Sophie algun detall del dinar, a en Bunny res no li semblava real —o viu. Les fulles rogenques i grogues plegant-se i desplegant-se rere les cortines depenien completament de la seva mare. Sense ella no es movien i perdien el color.

Assegut al costat de la mare al banc de sota el finestral, en Bunny també depenia d'ella. Totes les línies i superfícies de l'habitació convergien en la mare, de tal manera que si mirava el dibuix de la catifa el veia en relació amb la punta de la sabata d'ella. Fins a cert punt en Bunny estava més lligat a la presència de la mare que no pas les fulles o les flors: tots aquells béns podien ser simplement el que eren o convertir-se —en algunes ocasions— en cavallers o croats, o avions, o elefants fent una processó. Si la mare anava a la ciutat a retallar benes per a la Creu Roja (així, quan ell arribava a casa de l'escola es veia obligat a jugar tot sol), en Bunny mai no podia estar segur que s'esdevingués la transformació. Ja podia jugar a bales hores i hores damunt del dibuix canviant i abrupte de la catifa oriental: les bales seguirien sent bales. En aquell moment, però, va ficar una mà a la bossa i en va treure una bala de color d'agata groga que es va convertir en el rei Albert de Bèlgica.

Un impacte (plam!) que li era familiar el va tornar dolorosament al món de la llibreria. Plam, plam, plam, les petjades es van succeir l'una darrere l'altra per tot el sostre. En Robert s'estava levant.

—He estat pensant...

En Bunny va abaixar els ulls just a temps per veure com la mà de la mare es desplegava al damunt de la seva i l'agafava.

—... sobre l'habitació del darrere. Li he comentat a en Robert que hi podríem posar un llit, i cadires, i disposar-ho tal com ell volgués. S'està fent gran i li agrada més estar sol.

En Bunny va assentir amb el cap. De vegades, quan ell i la mare estaven sols parlaven sobre en Robert i sobre què podien fer-ne, d'ell.

—Si tirem endavant això, evidentment ja no tindràs ningú que et faci companyia.

Normalment li agradava que la mare s'inclinés sobre seu: així podia refregar la part de dalt del cap amb la seva galta. Però hauria preferit que hagués fet això en un altre moment. Llavors el confonia. Va mirar cap a la finestra i cap als arbres humits i el terra ple d'aigua. Tan aviat com el vidre era prou net per deixar que hi veiés, una nova ràfega de vent l'hi feia tot borrós. ¿I tot això de traslladar en Robert a l'habitació del darrere, on hi tenia la seva ciutat belga i la llanterna màgica, què hi tenia a veure, amb els bolquers?

—Fill... —La mare es va estendre el retall de roba blanca damunt dels genolls, i un cop doblegat el va apilar amb la resta—. Necessitem una persona més, a la família. Almenys una més.

—Doncs a mi em sembla que ja estan bé, les coses, tal com estan ara.

—Potser sí. Però pensa en la teva habitació. És massa per...

Va obrir la mà i la va deixar quieta.